

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΣΕΛΙΟΥ

Κωδικός μαθήματος: ΒΠΟ815 (3Ω/Υ)

Εξάμηνο σπουδών: Ε'

Ώρες και μέρα διδασκαλίας: Τετάρτη 18.00-21.00

Ηλεκτρονική διεύθυνση για επικοινωνία: tseliou@uth.gr

Γενική πληροφορία: Όλες οι πληροφορίες καθώς και το υλικό του μαθήματος είναι διαθέσιμα ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα e-class.

Στόχος και περιγραφή του μαθήματος:

Το συγκεκριμένο μάθημα έχει σαν στόχο να σας εκπαιδεύσει στο να σχεδιάζετε και να εκπονεείτε επιστημονικές εργασίες που να αποτυπώνουν είτε βιβλιογραφικές έρευνες επισκόπησης είτε εμπειρικές έρευνες με χρήση ποιοτικών μεθόδων. Το μάθημα είναι οργανωμένο με τη μορφή διαλέξεων και εργαστηρίων και μ' αυτήν την έννοια η παρακολούθησή του είναι **απαραίτητη**. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα πρέπει να σχεδιάσετε και να πραγματοποιήσετε μια έρευνα (βιβλιογραφική ή εμπειρική με χρήση ποιοτικών μεθόδων) σε αντικείμενο της επιλογής σας είτε ατομικά είτε χωρισμένοι σε ερευνητικές ομάδες (ανάλογα με τον αριθμό συμμετεχόντων-ουσών στο μάθημα) και να παρουσιάσετε την έρευνα αυτή με τη μορφή επιστημονικής εργασίας. Κάθε εβδομάδα θα παρακολουθείτε καταρχήν μια διάλεξη που θα σας δίνει την ευκαιρία να εξοικειωθείτε τόσο με τα συγκεκριμένα μέρη της εκπόνησης μιας ερευνητικής εργασίας (επιλογή θέματος, σχεδιασμός εργασίας, χρήση βιβλιογραφίας, ανάλυση υλικού, συγγραφή εργασίας) όσο και με συγκεκριμένες μεθόδους συλλογής (παρατήρηση, συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης), αλλά και ανάλυσης δεδομένων (θεματική ανάλυση, θεμελιωμένη θεωρία, φαινομενολογικές μέθοδοι, ανάλυση λόγου και ανάλυση συνομιλίας, αφηγηματική ανάλυση, οπτικές μέθοδοι, μετα-ποιοτικές προσεγγίσεις). Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος και στο πλαίσιο των εργαστηρίων, θα έχετε τη δυνατότητα να έχετε εποπτεία πάνω στις συγκεκριμένες έρευνες που θα κάνετε για

το μάθημα, σε κάθε στάδιο της διαδικασίας από την αρχική επιλογή του θέματος μέχρι την τελική συγγραφή της εργασίας.

Υποχρεώσεις των φοιτητών/τριών - Αξιολόγηση: Λόγω της εργαστηριακής φύσης του μαθήματος η παρακολούθησή του είναι **απαραίτητη προϋπόθεση**. Η αξιολόγησή σας θα γίνει με βάση **ομαδική ερευνητική εργασία** (ομάδες έως 5 άτομα) (50% επί του τελικού βαθμού) και με βάση **ατομικές προφορικές εξετάσεις** κατά την παρουσίαση των εργασιών (50% επί του τελικού βαθμού).

Διδακτική Μεθοδολογία: Διαλέξεις-Εργαστήρια.

Διδακτέα - εξεταστέα ύλη και βιβλιογραφία του μαθήματος: Ως διδακτέα και εξεταστέα ύλη του μαθήματος θεωρούνται τα περιεχόμενα των σεμιναρίων (υλικό από τις διαλέξεις), οι διδακτικές σημειώσεις (κείμενα βιβλιογραφίας διαθέσιμα ηλεκτρονικά), καθώς και τα αντίστοιχα συγγράμματα.

Βασική βιβλιογραφία:

- Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (12648650)
- Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (68369697)
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική (32997785).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Αυγήτα μφ., Ε. Τσέλιου επιμ.μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (50658402).

Περαιτέρω προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Bell, J. (2007). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία* (Ε. Πανάγου, Μτφ.). Αθήνα: Μεταίχιμο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005).
- Breakwell, G. (1995). *Η συνέντευξη* (Α. Κάντας) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1990).
- Creswell, J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (Χ. Τσορμπατζούδης, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Έλλην.
- Flick, U. (2017). *Εισαγωγή στην ποιοτική έρευνα*. Αθήνα: Προπομπός.
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας: Εφαρμογές στην ψυχολογία και την εκπαίδευση*. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <http://hdl.handle.net/11419/5826>
- Λάζος, Γ. (1998). *Το πρόβλημα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Παπαζήσης.

- Λυδάκη, Α. (2012). *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Mertens, D. M. (2009). *Έρευνα και αξιολόγηση στην εκπαίδευση και την ψυχολογία* (Ε. Γιαννακοπούλου, επιμ. Μτφ.) Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005.).
- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis. An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (Ν. Μποζατζής, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1987).
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές* (Κ. Μιχαλοπούλου, επιμ. Μτφ.) (2^η έκδ). Αθήνα: Gutenberg.
- Sharp, J. & Howard, K. (2001). *Η επιστημονική μελέτη: οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης παν/κών ερευνητικών εργασιών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Strauss, A. & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η εβδομάδα: Εισαγωγή

Διαδικαστικά: Διάγραμμα μαθήματος, συμμετοχή και υποχρεώσεις των φοιτητών. Εισαγωγή. Η έννοια της επιστημονικής έρευνας. Εισαγωγή στην ποιοτική ερευνητική μεθοδολογία.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 1).

Mertens, D. M. (2009). *Έρευνα και αξιολόγηση στην εκπαίδευση και την ψυχολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 1).

Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (σ. 13-28).

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 1).

2^η εβδομάδα:

Διάλεξη: Φιλοσοφικές και επιστημολογικές αρχές της ποιοτικής ερευνητικής μεθοδολογίας.

Εργαστήριο: Επιλογή θεματικών περιοχών επιστημονικής εργασίας - Κατασκευή ερευνητικών ερωτημάτων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 1-2).

Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 3).

Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (Κεφ. 2).

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 2).

3^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Ερευνητικό σχέδιο στην ποιοτική έρευνα (Αναζήτηση υλικού - Βιβλιογραφική επισκόπηση. Ερευνητικό ερώτημα).

Εργαστήριο: Σχεδιασμός επιστημονικής εργασίας – Βιβλιογραφική επισκόπηση. Συλλογή υλικού-δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 4 και 5).

Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 2).

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 3).

4^η εβδομάδα:

Διάλεξη: Ερευνητικό σχέδιο στην ποιοτική έρευνα (Δειγματοληψία στην ποιοτική έρευνα. Συλλογή δεδομένων I: Συνέντευξη-ομάδες εστίασης).

Εργαστήριο: Επιλογή δείγματος

Βιβλιογραφική αναφορά:

Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 6 και 9).

Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 4).

Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (Κεφ. 3 και 5).

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 3).

5^η εβδομάδα:

Διάλεξη: Ερευνητικό σχέδιο στην ποιοτική έρευνα (Συλλογή δεδομένων II: Παρατήρηση). Ο ρόλος της ερμηνείας.

Εργαστήριο: Σχεδιασμός επιστημονικής εργασίας – Βιβλιογραφική επισκόπηση. Συλλογή υλικού-δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 11).

- Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 4).
- Λάζος, Γ. (1998). *Το πρόβλημα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Παπαζήσης. (Κεφ. 13 και 14).
- Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (N. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (Κεφ. 4, 6, 7).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 4).

6^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Σύνταξη ερευνητικής πρότασης. Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα. Θεματική ανάλυση

Εργαστήριο: Μελέτη πηγών βιβλιογραφίας – Συλλογή υλικού-δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 5).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 5, 6).

7^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα. Θεμελιωμένη θεωρία (Grounded theory).

Εργαστήριο: Μελέτη πηγών βιβλιογραφίας – Συλλογή υλικού-δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Charmaz, K. (1995). Grounded Theory. In J. A. Smith, R. Harr & L. van Langenhove (Eds.), *Rethinking Methods in Psychology* (pp. 27-49). London: Sage. Απόδοση στα Ελληνικά: Ελευθερία Τσέλιου.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική. (Κεφ. 5).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 7).

8^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα: Φαινομενολογία

Εργαστήριο: Μελέτη πηγών βιβλιογραφίας – Συλλογή υλικού-δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 8).

9^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα: Μελέτη περίπτωσης. Ανάλυση Λόγου.

Εργαστήριο: Οργάνωση - Ανάλυση υλικού - δεδομένων.

Βιβλιογραφική αναφορά:

- Potter, J. & Wetherell, M. (2009/2005). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (N. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 1-2).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 9, 10, 11).

10^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Έρευνα-δράση. Αφηγηματική Ανάλυση. Οπτικές μέθοδοι.

Εργαστήριο: Οργάνωση - Ανάλυση υλικού - δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Κομίλη, Α. (1994). *Βασικές αρχές και μέθοδοι επιστημονικής έρευνας στην ψυχολογία*. Αθήνα: Οδυσσεύς. (Κεφ. VI).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 12, 13).

11^η εβδομάδα:

Διάλεξη: Δεοντολογία στην έρευνα. Κριτήρια στη ποιοτική έρευνα.

Εργαστήριο: Συγγραφή ερευνητικής αναφοράς.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 3).
- Ιωσηφίδης, Θ. (2017). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*. Αθήνα: Τζιόλα. (Κεφ. 7 και 8).
- Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (N. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (σ. 326-366).
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 14, 15).

12^η Εβδομάδα:

Διάλεξη: Συγγραφή επιστημονικής εργασίας. Ο ερευνητής-συγγραφέας ως «συμμετέχων παρατηρητής»-Ζητήματα αναστοχαστικότητας.

Εργαστήριο: Συγγραφή ερευνητικής αναφοράς.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

Κομίλη, Α. (1994). *Βασικές αρχές και μέθοδοι επιστημονικής έρευνας στην ψυχολογία*. Αθήνα: Οδυσσέας. (Κεφ. VI).

Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφ. 13).

Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κυριαζή, επιμ. Μτφ.) (2^η εκδ.). Αθήνα: Πεδίο. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (Κεφ. 8).

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική. (Κεφ. 6).

13^η Εβδομάδα:

Παρουσίαση εργασιών-Αναστοχασμός-Ανατροφοδότηση.